

Lluís Brugués Agustí

LA VEU DEL VIOLÍ

CONVERSES AMB GONÇAL COMELLAS

LA VEU DEL VIOLÍ

Primera edició: març 2025

© Lluís Brugués i Agustí

© DINSIC Publicacions Musicals, S.L.

email: dinsic@dinsic.com – www.dinsic.com

Disseny coberta: Núria Sordé

Imprès a: Estugraf

Dipòsit legal: B 5976-2025

ISBN: 978-84-16623-95-2

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresa la reprografia i el tractament informàtic, i també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor o entitat autoritzada, i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Distribueix: DINSIC Distribucions Musicals, S.L.

Magatzem: Sepúlveda, 84 – 08015 Barcelona

Seu social: Gran Via de les Corts Catalanes, 529 – 08011 Barcelona

email: dinsic@dinsic.com

www.dinsic.com

Aquest producte està fet amb materials provinents de boscos certificats FSC® correctament gestionats, amb materials reciclats i d'altres fonts controlades.

Índex

Preludi.....	9
Introducció.....	11
Capítol I	
Un passeig per l'Alt Empordà: Avinyonet de Puigventós i Figueres. Primers passos musicals. Què és la música per a Gonçal Comellas i com la definiries? Una passejada per Girona	15
Capítol II	
Estudis a Barcelona i a Londres. Joan Massià i Yehudi Menuhin, els mestres de referència. Què et va aportar cadascun d'ells?.....	33
Capítol III	
Una visita per Madrid. Orquestra Simfònica de Madrid. Orquestra de cambra Reina Sofia. Gravacions	43
Capítol IV	
Itinerari de concerts per monestirs: Sant Pere de Rodes, Abadia de Sant Miquel de Cuixà (Catalunya Nord), Vilabertran, Sant Feliu de Guíxols (Porta Ferrada), Basílica de Castelló d'Empúries, Sant Cugat, Ripoll i Santes Creus	53
Capítol V	
Anys de benaurança i anys de malaurança: la distonia focal, un abans i un després en la carrera. Orquestres. Projectes solidaris	65
Capítol VI	
Una excursió pel nord: Laguardia, Santander, Oviedo, Santiago de Compostel·la, Lleó, Burgos i Calahorra	83
Capítol VII	
Un viatge per Andalusia i Extremadura.....	99
Capítol VIII	
Alguns tombs per Barcelona. El Palau de la Música Catalana. Els conservatoris del Bruc i del Liceu	111
Capítol IX	
Parlem de compositors: Bach, Mozart, Beethoven, Wagner. Passió per la música de cambra. Actuacions inoblidables	123
Capítol X	
Tornem a Madrid, a Girona i a l'Alt Empordà.....	133

Annex

Recuperació de gravacions	147
Catàleg de les gravacions per ordre de la seva publicació	149
Índex onomàstic.....	157

PRELUDI

La meva feina de corrector i traductor –i, una mica, d’escriptor– m’ha aportat moltes satisfaccions, entre les quals hi ha la d’haver conegut i tractat personatges amb una important projecció en el món de la literatura, el periodisme, la docència, la música... Essent jo mateix un etern aspirant a músic i mediocre melòman, vaig rebre amb molt d’interès l’encàrrec de revisar *La veu del violí*, d’en Lluís Brugués. I més encara pel fet que, prèviament, l’amic Brugués m’havia encarregat repassar la seva biografia dedicada a Gonçal Comellas (Brau edicions, 2020), que m’havia resultat una descoberta fascinant. Hi vaig aprendre molt sobre compositors, intèrprets, docents, orquestres i festivals que han estat el rerefons dels últims 60 anys en la música clàssica d’aquest país.

Ara, Lluís Brugués ens presenta, en format diàleg –i una mica com a *divertimento*, com diu ell– les converses que ha tingut amb Gonçal Comellas, aquí i allà: a casa d’en Gonçal, a Avinyonet, passejant per l’Empordà, per Girona, per Barcelona, Madrid, Astúries, Galícia, Andalusia... I, per fer-ho més amè, amaneix aquests diàlegs amb descripcions dels llocs visitats i, per què no, amb incursions a la gastronomia local de cada lloc.

A mi –què voleu que us digui–, la triple combinació de viatges, música i gastronomia em resulta irresistible. I no ho dic per dir-ho: hauria acabat força abans la revisió de *La veu del violí* si no fos perquè, mentre anava fent-ne la lectura, perdia el fil i em trobava jo mateix mirant a la Web com són aquelles postres típiques de Malpartida de Cáceres de què parla en Lluís; o quin aspecte té la modernista Casa Blanca del carrer Uría, d’Oviedo; o, pitjor encara, em distreia buscant i escoltant obres musicals a què es fa referència constantment en la conversa, i que per a mi han estat un descobriment i una nova font d’enriquiment i gaudi dels clàssics.

Espero que als lectors els passi com a mi: que hagin de deixar el llibre a un costat, a cada moment, per posar-se a investigar com sonen i què tenen de màgic aquelles composicions que es presenten al final d’aquest treball –aquelles gravacions de què parlen Comellas i Brugués–, per haver impulsat i guiat no solament la seva carrera, sinó la de tants altres professionals de la música en majúscules.

Dani Vivern

INTRODUCCIÓ

Les converses amb el violinista Gonçal Comellas al llarg dels últims anys em van permetre escriure la seva biografia, publicada a començaments de 2020 en edició en català¹ i en castellà.² Tanmateix, el material recollit sobre la seva carrera durant múltiples trobades, des de l'any 2020 fins a dia d'avui, ha donat per a molt més. I d'aquí neix aquest treball, que he volgut titular *La veu del violí*, perquè, amb la seva pròpia veu, Comellas ha respost a una ràfega de preguntes sobre les seves experiències i records en el món de la música, que acaben de coronar el retrat que sobre la seva figura havia reunit en la biografia.

Aquestes *Converses* —sempre a l'entorn de la nostra passió comuna, la música— han tingut lloc la majoria de vegades a la seva casa d'Avinyonet de Puigventós, a l'Alt Empordà, asseguts a la terrassa tot contemplant el Canigó. Però també hem conversat en el transcurs d'alguns viatges, admirant paisatges naturals i urbans de la nostra geografia: des del cap de Creus a Finisterre; del Cafè París de la Rambla de Figueres a la cafeteria del Palau de la Música de Barcelona; de la plaça del Obradoiro de Santiago de Compostel·la a la catedral de Burgos; a Lleó, a Madrid, a Andalusia, visitant catedrals, museus, castells, monestirs, teatres o auditoris de música.

Fa temps, vaig descobrir que el diàleg amb Gonçal Comellas resulta gratificant. La seva cultura general, i la seva erudició i experiència en l'àmbit de la música en tota la seva dimensió, s'havien de canalitzar d'alguna forma per donar-la a conèixer, i aquí, en aquestes *Converses*, potser de forma més relaxada, ens podia explicar moltes més coses que possiblement havien quedat al tinter. Hem practicat tota mena de comunicació verbal: en funció del dia, de l'estat d'ànim o del tema plantejat, hem dialogat, xerrat, discutit, criticat, confabulat, hem fet xiu-xiueig, ens hem entrevistat, hem cantat i ens hem emocionat...

Aquesta modalitat de llibre en l'àmbit musical no és cap invent. Recordem les *Converses amb Pau Casals*, de Josep Maria Corredor;³ *Un acto de libertad. Charlando*

1 BRUGUÉS AGUSTÍ, Lluís. *Gonçal Comellas. La integritat musical d'un violinista de referència*. Brau edicions, 2020.

2 BRUGUÉS AGUSTÍ, Lluís. *Gonçal Comellas. La integridad musical de un violinista de referencia*. Norfeu ediciones, 2020.

3 CORREDOR, Josep Maria. *Converses amb Pau Casals*. Editorial Selecta. Barcelona, 1967.

con Antoni Ros Marbà,⁴ d'Antoni Madigan; *Música, solo música*, d'Haruki Murakami amb Seiji Ozawa;⁵ o, més últimament, les pàgines escrites per Oriol Pérez Treviño a *Josep Colom. Un pianista de culte*,⁶ per posar-ne alguns exemples.

El llibre vol aportar una visió allunyada de la tècnica musical i, per tant, més a l'abast de qualsevol persona mínimament interessada per la cultura en general i per la carrera d'un músic. Em sentiré enormement satisfet si aquests diàlegs contribueixen a una major i millor comprensió del fenomen musical, canalitzats de forma distesa a través d'uns viatges culturals amb anècdotes i gastronomia incloses.

Està escrit en forma de *divertimento*, i consta de deu capítols i un annex. Es parla i s'opina de compositors, d'intèrprets, d'obres musicals, de música de cambra, d'instruments, d'orquestrades, de cors... en definitiva, de MÚSICA. Però, combinat amb tot això, també es parla de belleses arquitectòniques, de pintura, paisatge i gastronomia. En resum, una barreja i amalgama de sabors i situacions viscudes a través de la nostra afecció per la conversa, tot vivint amb passió cadascun dels indrets que hem recorregut junts. En l'annex hi trobarem un catàleg de gravacions, la majoria enregistrades en directe entre els anys 1968 i 1988, i que es presenten ara per primera vegada. Es tracta d'una col·lecció de 24 CD de grans obres de la literatura violinística, remasteritzades recentment, algunes a violí sol, d'altres acompanyades de piano, grups de cambra o orquestra simfònica, i que a partir d'ara formaran part de l'inventari discogràfic de Comellas.

Vull fer constar que tot el text del llibre obeeix als diàlegs mantinguts entre els dos protagonistes, així com les respostes s'ajusten fil per randa a les preguntes formulades. Tanmateix, algunes dates i alguns programes de concerts s'han incorporat en el moment de la redacció definitiva amb l'únic objectiu d'assegurar-ne la fiabilitat.

Espero que aquest treball, sorgit de la més absoluta espontaneïtat entre dos amics mentre passejaven o prenien un cafè, porti quelcom de llum a l'art de la música i a la vida del personatge, i per què no, permeti gaudir de la sana ironia i de les engrunes d'humor a què Gonçal Comellas ens té acostumats, sempre benvingudes per a la delectació i entreteniment dels lectors.

Lluís Brugués

4 MADIGAN, Antonio. *Un acto de libertad. Charlando con Antoni Ros Marbà*. Fundación Autor. Madrid, 2008.

5 MURAKAMI, Haruki. *Música, solo música. Conversaciones con Seiji Ozawa*. Tusquets. Barcelona, 2020.

6 PÉREZ TREVIÑO, Oriol. *Josep Colom. Un pianista de culte*. Dinsic, publicacions musicals. Barcelona, 2023.

CAPÍTOL I

UN PASSEIG PER L'ALT EMPORDÀ: AVINYONET DE PUIGVENTÓS I FIGUERES. PRIMERS PASSOS MUSICALS. QUÈ ÉS LA MÚSICA PER A GONÇAL COMELLAS I COM LA DEFINIRIES? UNA PASSEJADA PER GIRONA

LLB. En diverses ocasions havia manifestat a en Gonçal el meu interès per conèixer més i millor el seu poble, Avinyonet de Puigventós. Hi va néixer el dia 1 de gener de 1945, i hi ha viscut gran part de la seva vida. La seva família hi té els orígens des del s. XIII. La ciutat de Figueres, a escassament cinc quilòmetres de distància, també té protagonisme en la seva biografia, ja que hi va començar els primers estudis musicals. A la vegada, en Gonçal m'havia comentat que coneixia la ciutat de Girona de forma superficial, motiu pel qual vam convenir les tres visites exercint recíprocament d'amfitrions, ell d'Avinyonet i Figueres i jo de Girona. Justament visitant els carrers i monuments d'aquestes localitats va sorgir la idea i la gènesi d'aquest llibre a través de les nostres *Converses*.

Ens trobem a Avinyonet, al matí. Fa un dia esplèndid i especialment clar. Ah... i no fa tramuntana. Ens proposem fer un recorregut tot passejant pel poble. En Gonçal m'indica la casa on va néixer i rememora les primeres notes que hi va fer sonar amb el violí. Molt a prop hi ha la plaça, on es troba la Societat, punt de

Panoràmica d'Avinyonet de Puigventós